

VISOKA ŠOLA ZA REGIONALNI MANAGEMENT

GLOBALNI LOGISTIČNI TOKOVI

ZAVAROVANJE V LOGISTIKI

Mag. Marino MEDEOT, univ. dipl. ing. tehnologije prometa

TRANSPORTNO ZAVAROVANJE

Zavarovanje v mednarodni trgovini je povezano s tveganjem. Tveganje, nevarnost ali riziko predstavlja možnost nastopa nekega dogodka, ki povzroči škodo. Tveganja v mednarodni trgovini se lahko izločijo, zmanjšajo ali ublažijo na več načinov. Najbolj uveljavljen je **prenos tveganja na tretjo osebo, to je zavarovalnico.**

Zavarovanje je torej gospodarske dejavnost, ki se ukvarja z prevzemanjem tveganj.

Zavarovalnica (zavarovatelj) na podlagi izravnavanja nevarnosti večjega števila nevarnostnih subjektov (zavarovancev) zagotavlja gospodarsko varnost. Zavarovanci se v okviru zavarovalnice združujejo v rizične skupnosti, ki z zavarovalnimi premijami ustvarjajo rizične sklade, iz katerih se izplačujejo odškodnine tistim zavarovancem, pri katerih je škoda nastala.

V zavarovalnem razmerju sta torej **dva subjekta**: zavarovatelj (zavarovalnica) in zavarovanec (nevarnostni subjekt). **Zavarovanec je subjekt, ki ima interes na zavarovanju, je upravičenec do odškodnine in plačnik zavarovanja.**

Kadar ima zavarovanec odnose z več zavarovalnicami, od katerih vsaka prevzame nase del nevarnosti, govorimo o **sozavarovanju**.

Kadar pa neka zavarovalnica prevzeto nevarnost ali njen del zavaruje pri drugi zavarovalnici, pa govorimo, da gre za **pozavarovanje**.

- **Zavarovalna premija** je cena zavarovanja oziroma cena za gospodarsko varnost. Iz premij se pokrivajo stroški poslovanja zavarovalnice, nadomeščajo tekoče škode, namenjajo sredstva za prewencijo in ustvarjajo rezerve za pokrivanje bodočih škod.
- **Odškodnina** je denarni znesek, ki omogoča, da se po nastopu nevarnostnega dogodka (rizika) predmet zavarovanja vzpostavi v prvotno stanje.
- **Zavarovalna polica** je zavarovalni dokument, ki ima tri funkcije:
 - služi kot dokaz o sklenitvi zavarovalne pogodbe;
 - pomeni obljubo zavarovalnice za povrnitev škode zavarovancu, pod dogovorjenimi pogoji;
 - predstavlja legitimacijsko listino, s katero se bo po nastopu zavarovalnega primera izkazal kot tisti subjekt, ki ima interes na zavarovanem blagu (odškodnina).

Transportno zavarovanje in druga zavarovanja v logistiki spadajo v skupino **premoženjskih zavarovanj**.

Transportno zavarovanje se ukvarja s prevzemanjem nevarnosti (rizikov), ki nastajajo v **transportnem procesu**.

Transportno zavarovanje se deli na:

- kargo zavarovanje, to je zavarovanje blaga v transportu;
- kasko zavarovanje, to je zavarovanje transportnih sredstev;
- zavarovanje prevozniške odgovornosti, to je odgovornosti prevoznika za škodo na blagu, ki ga prevaža, kakor tudi za škodo povzročeno tretjim osebam.

Kargo zavarovanje se ukvarja s prevzemanjem nevarnosti, katerim je izpostavljeno blago v **transportnem procesu**.

S kargo zavarovanjem je zavarovancu zagotovljeno, da bo v slučaju nastopa nevarnostnega dogodka dobil odškodnino in z njo vzpostavil enako količinsko in kakovostno stanje predmeta zavarovanja, to je blaga oziroma pošiljke. Kargo zavarovanje ni obvezno ali predpisano, razen, ko gre za obveze, ki izhajajo iz INCOTERMS klavzule.

Zavarovalna pogodba v kargo zavarovanju

V kargo zavarovanju obstajajo dve vrsti zavarovalnih pogodb:

- **Posamične ali separatne** zavarovalne pogodbe, ki jih sklepamo za vsako pošiljko, oz. vsak posamični prevoz posebej na podlagi zavarovalne prijave. V posamični pogodbi s pogoji zavarovanja določijo za vsak primer posebej.
- **Splošne ali generalne** zavarovalne pogodbe, s katerimi se za nedoločen čas avtomatično zavarujejo vse pošiljke, ki se prevažajo na nevarnost zavarovanca.

V generalni pogodbi so nekateri elementi splošno določeni, kot nap. Predmet zavarovanja (vse pošiljke zavarovanca), obseg zavarovalnega jamstva (»proti vsem rizikom«), zavarovalna relacija (»od skladišča do skladišča«), zavarovana vrednost (fakturna vrednost), zavarovalna premija (po ceniku).

Zavarovanje tovora lahko sklene oseba, ki ima premoženjski interes na tovoru - npr. lastnik tovora ali pa druga oseba v njegovem imenu (špediter, prodajalec).

Zavarovane nevarnosti, tveganja ali riziki

Vsak transport blaga predstavlja določeno tveganje ali riziko za poškodovanje, izgubo ali uničenje blaga. Transportne nevarnosti oziroma riziki so številni in raznovrstni.

RIZIKI

```
graph TD; RIZIKI --> OSNOVNI_RIZIKI[OSNOVNI RIZIKI]; RIZIKI --> DOPOLNILNI_RIZIKI[DOPOLNILNI RIZIKI]; RIZIKI --> SPECIALNI_RIZIKI[SPECIALNI RIZIKI]; RIZIKI --> VOJNI_IN_POLITICNI_RIZIK[VOJNI IN POLITIČNI RIZIK];
```

OSNOVNI RIZIKI

Predstavljajo temeljno kritje v kargo zavarovanju in so naslednji:

- prometne nesreče,
- elementarne nesreče,
- požar, in eksplozija,
- višja sila,
- tatvina in ne izročitev blaga (pri kopenskem zavarovanju).

DOPOLNILNI RIZIKI

Proti tem rizikom mora zavarovanec izrecno navesti:

- manipulativni riziki (raztrganje embalaže, lom, iztekanje itd.),
- specifični riziki: ki so odvisni od vrste in specifičnih lastnosti blaga (dotik z drugim blagom, navzetje duha, znojenje ipd.).

SPECIALNI RIZIKI

Pri teh rizikih ne gre za nepričakovane zunanje dogodke, saj so glede na lastnosti blaga ti riziki pričakovani; gre npr. za rjo, oksidacijo, samovžig, zmrznjenje, pogin, razsipanje, kalo ipd., kar je odvisno od lastnosti konkretnega blaga.

VOJNI IN POLITIČNI RIZIK

To skupino rizikov predstavljajo: vojna dejanja, politični riziki, kadar gre za škode, ki so posledica namernih dejani političnih oblasti (npr. zaplenba blaga), riziki stavk, nasilnih dejanj stavkajočih.

Zavarovanje proti osnovnim in dopolnilnim rizikom se označuje s klavzulo “**proti vsem rizikom**” - **AAR** (Against All Risks).

Kadar imamo blago zavarovano po klavzuli AAR, lahko zavarujemo blago tudi proti določenim specialnim rizikom in takrat govorimo o **razširjenem “All Risks” zavarovanju**.

Medtem, ko se zavarovanje proti dopolnilnim in specialnim rizikom dograjuje na osnovne rizike, je zavarovanje proti vojnim in političnim rizikom vzporedno zavarovanje.

Izključene škode pri zavarovanju proti osnovnim rizikom

Določilo o izključenih škodah pomeni, da zavarovalnica **v nobenem primeru na jamči za škode**, ki so posledica:

- naklepa ali grobe malomarnosti zavarovanca,
- nepravilnega ali nezadostnega pakiranja in označevanja blaga,
- izbire neustreznega transportnega sredstva,
- neustreznih navodil prevozniku glede transporta in manipuliranja blaga,
- kršitve predpisov o transportu (ADR).

Zavarovalnica torej ne krije tistih škod, ki niso v vzročni zvezi z zavarovalnimi transportnimi riziki.

Trajanje zavarovanja

Trajanje zavarovanja ali zavarovana relacija pri kargo zavarovanju, je določeno z opredelitvijo odpremne in namembnega kraja, oziroma določenih trenutkov na začetku in koncu transportnega procesa. Trajanje zavarovanja je lahko opredeljeno npr. z naslednjimi možnostmi:

- **“od naložitve do razložitve”** : to je najožje zavarovalno kritje;
- **"od skladišča do skladišča"**: zavarovanje se začne od trenutka, ko blago zapusti pošiljateljevo skladišče in traja do uskladiščenja pri prejemniku; z vidika trajanja zavarovanja, je to najširše zavarovalno kritje; seveda je v tako opredeljenem času trajanja zavarovanja blago zavarovano proti vsem rizikom, ki so navedeni v zavarovalni polici.

Zavarovana vrednost

Zavarovalna vrednost je vrednost blaga (zavarovanega predmeta) v trenutku nastopa nevarnostnega dogodka. **Običajno je to fakturna vrednost ali ocenjena tržna vrednost.** Zavarovana vrednost **predstavlja zgornjo mejo zavarovateljeve obveze pri plačilu škode.**

Zavarovalna premija

Zavarovalna premija je **cena zavarovalne storitve** oz. znesek, ki ga zavarovanec plača zavarovalnici za prevzem jamstva za plačilo odškodnine v primeru nastopa zavarovanega primera.

Zavarovalna premija se določa v odstotku (premijska stopnja) od zavarovane vsote.

Višina premije je odvisna od:

- vrste oz. občutljivosti blaga proti raznim rizikom,
- vrste in načina transporta,
- vrste in načina pakiranja,
- zavarovane transportne poti,
- obsega zavarovalnega jamstva glede na vrste rizikov,
- širino zavarovalnega kritja glede na trajanja zavarovanja.

Franšiza je tisti del škode, ki ga zavarovalnica **ne povrne in ni krit z zavarovanjem**. Za franšizo, ki se računa v določenem odstotku od zavarovane vsote, se zavarovanec in zavarovatelj lahko dogovorita v zavarovalni pogodbi. V kargo zavarovanju obstajajo dve vrsti franšiz:

- **odbitna franšiza in**
- **integralna franšiza.**

Pri odbitni franšizi torej zavarovalnica povrne samo škodo, ki je **nad zneskom dogovorjene odbitne franšize**. *Škode, ki so manjše ali enake znesku odbitne franšize zavarovalnica ne povrne.*

Pri integralni franšizi zavarovalnica **ne povrne škode, ki je manjša ali enaka znesku integralne franšize**. Če pa škoda presega ta znesek, pa **povrne škodo v celoti brez kakršnegakoli odbitka**.

Odškodninski zahtevek

Na podlagi zavarovalne pogodbe mora zavarovalnica zavarovancu povrniti škodo na zavarovanem blagu v obliki odškodnine in sicer takrat, kadar je dokazana vzročna zveza med zavarovanimi riziki in nastalo škodo.

Zavarovanec mora tudi dokazati, da se je poškodovalo, uničilo ali izgubilo blago, ki je predmet zavarovanja in da je škoda nastala na zavarovalni transportni poti ter v času trajanja zavarovanja.

Ob nastali škodi mora zavarovanec:

- sprejeti ustrezne zaščitne ukrepe; (npr. preprečiti povečanje nastale škode);
- škodo ugotoviti zapisniško in po predpisanem postopku;
- zaščititi dokaze in zagotoviti odškodninsko regresno pravico proti tretjim osebam;
- o nastali škodi obvestiti zavarovalnico.
-

Za uveljavljanje odškodnine mora zavarovanec predložiti zavarovalnici:

- pismeni odškodninski zahtevek,
- zavarovalno polico,
- transportne dokumente,
- zapisnik o škodi,
- račun o vrednosti zavarovanega blaga, račune v zvezi s stroški popravila blaga.

Na osnovi pregleda dokumentacije, morebitnega ogleda nastale škode in drugih opravil zavarovalnica izvrši tako imenovano likvidacijo škode in izplača zavarovancu odškodnino.

Zavarovalnice svetujejo , da kargo zavarovanje skleneta kupec ali prodajalec glede na INCOTERMS klavzule

	PARITETA		Prehod rizika iz prodajalca na kupca	Sklenitev kargo zavarovanja svetujemo
	Vse vrste transporta	EXW	Franko tovarna	Ko je blago v navedenem odpremnom kraju dano kupcu na razpolago in nenaloženo.
FCA		Franko prevoznik	Ko je blago v odpremnom kraju dobavljeno prevozniku, ki ga določi kupec.	Kupcu
CPT		Prevoz plačan do	Ko prodajalec v odpremnom kraju dobavi blago prevozniku, s katerim je sklenil prevozno pogodbo.	Kupcu
CIP		Prevoz in zavarovanje	Ko prodajalec v odpremnom kraju dobavi blago prevozniku, s katerim je sklenil prevozno pogodbo.	Prodajalcu, ki mora na svoje stroške skleniti kargo zavarovanje z minimalnim kritjem v korist kupca.
DAF		Dobavljeno na meji	Ko je blago pripeljeno in dano na razpolago kupcu, nerazloženo na meji.	Prodajalcu
DDU		Dobavljeno neocarinjeno	Ko je blago dano na razpolago kupcu, nerazloženo iz prevoznega sredstva v namembnem kraju.	Prodajalcu
DDP		Dobavljeno ocarinjeno	Ko je blago dano na razpolago kupcu, nerazloženo iz prevoznega sredstva v namembnem kraju.	Prodajalcu
Prevoz po morju in notranjih vodah		FAS	Franko ob ladji	Ko je blago postavljeno ob ladjo v navedenem odpravnem pristanišču.
	FOB	Franko na ladijski krov	Ko blago preide ladijsko ograjo v navedenem odpravnem pristanišču.	Kupcu
	CFR	Stroški in prevoznina	Ko blago preide ladijsko ograjo v navedenem odpravnem pristanišču.	Kupcu
	CIF	Zavarovanje in prevoz	Ko blago preide ladijsko ograjo v navedenem odpravnem pristanišču.	Prodajalcu, ki mora na svoje stroške skleniti kargo zavarovanje z minimalnim kritjem v korist kupca.
	DES	Dobavljeno na ladji	Ko je blago dano na razpolago kupcu na krov ladje, v navedenem namembnem pristanišču.	Prodajalcu, oz. kupcu (odvisno od posebnosti prevoza).
	DEQ	Dobavljeno na obali	Ko je blago dano na razpolago kupcu na obali, v navedenem namembnem pristanišču.	Prodajalcu, oz. kupcu (odvisno od posebnosti prevoza).

Zavarovanje prevozniške odgovornosti

Prevoznik je odgovoren za škodo na tovoru, ki ga je prevzel na prevoz z ustreznim prevoznim dokumentom. Obseg njegove odgovornosti je zakonsko določen za domače, mednarodne in kabotažne prevoze.

Predmet zavarovanja so škode, ki jih od prevoznikov z odškodninskimi zahtevki zahtevajo oškodovanci **zaradi izgube ali poškodb tovara oziroma zamude pri izročitvi tovara** na podlagi njihove odgovornosti, ki je določena z naslednjimi zakoni in predpisi: z Zakonom o prevoznih pogodbah in Obligacijskim zakonikom (za prevoze znotraj Republike Slovenije), s Konvencijami o pogodbi za mednarodni prevoz tovara in z nacionalno zakonodajo posameznih držav za kabotažne prevoze.

Prevozniška odgovornost je v domačem prevozu obravnavana po slovenski zakonodaji, v mednarodnem prevozu pa po CMR konvenciji.

Na višino zavarovalne premije vplivajo:

- izbrani obseg kritja,
- območje zavarovalnega kritja (domači ali mednarodni prevoz),
- limit zavarovalnega kritja po posameznem škodnem dogodku in prevoznem sredstvu,
- moč prevoznega sredstva

Zavarovanje prevozniške odgovornosti **krije škodo zaradi nenadnega in presenetljivega škodnega dogodka** (nesreče oz. prisotnosti višje sile), ki ima za posledico:

- dokazano popolno ali delno fizično izgubo blaga;
- dokazano popolno ali delno poškodbo blaga;
- zamudo pri izročitvi blaga dejansko prevzetega na prevoz.

Razlika med zavarovanjem prevozniške odgovornosti in zavarovanja blaga možnostih zavarovanj različnih kritij

Nevarnost	Zavarovanje odgovornosti prevoznika	Zavarovanje blaga
	kritje	kritje
Prometna nesreča	da	da
Elementarna nesreča	da	da
Požar in eksplozija	da	da
Višja sila	ne	da
Navadna kraja, neizročitev blaga	ne	da
Manipulativne nevarnosti	doplačilo	da
Zakasnitev	ne	da
Dotok z drugim blagom	ne	da
Rja, oksidacija	ne	da
Vonj	ne	da
Zavrnitev	ne	doplačilo
Poškodba etiket	ne	doplačilo
Strjevanje	ne	doplačilo
Manjko	ne	doplačilo
Samovžig	ne	doplačilo
Odmrznitev	doplačilo	doplačilo
Eksplozija	ne	doplačilo
Države večjega tveganja	ne	doplačilo
Vojne in politične nevarnosti	Ne	doplačilo

Študijski primer

Izračunati je potrebno znesek **zavarovalne premije(ZP)** in znesek **odškodnine(ZO)** pri transportnem zavarovanju iz naslednjih podatkov:

Vrednost blaga CIP Ljubljana je 5.500.000,00 DE, blago je zavarovano AAR (od skladišča do skladišča). Zavarovalna vsota je 4.400.000,00 DE, odbitna franšiza je 5%, premijska stopnja je 0,3%, škoda, ki je nastala pri manipulaciji blaga je 1.500.000,00 DE.

Rešitev:

ZAVAROVALAN PREMIJA (ZP) = PREMIJSKA STOPNJA * ZAVAROVALNA VSOTA

$$ZP = 0,3\% * 4.400.000,00 = 0,003 * 4.400.000,00 = 132.000,00 \text{ DE}$$

Znesek zavarovalne premije znaša 132.000,00 DE

Franšiza = zavarovalna vsota * stopnja franšize

$$\text{Znesek odbitne franšize} = 4.400.000,00 \text{ DE} * 5\% = 4.400.000,00 * 0,05 = 220.000,00 \text{ DE}$$

Znesek odškodnine (ZO) = zavarovalna vsota / zavarovalna vrednost * (škoda – franšiza)

$$ZO = 4.400.000 / 5.500.000 * (1.500.000 - 220.000) = 0,8 * 128.000 = 1024.000,00 \text{ DE}$$

Znesek odškodnine znaša 1.024.000,00 DE

PRIMER IZRAČUNA ODŠKODNINE

Uvozna pošiljka 200 kartonov računalniške opreme, skupna teža 2.000 kg, skupna vrednost 220.000 EUR - ob prevzemu prejemnik ugotovi, da je popolnoma uničenih 15 kartonov (skupna teža 180 kg, skupna vrednost 92.000 EUR).

V nadaljevanju prikazujemo zneske odškodnine, ki jo lahko uveljavlja oškodovanec v primeru:

- ko nima sklenjenega zavarovanja tovora in torej uveljavlja leto pri prevozniku (oz. njegovi zavarovalnici) - pod pogojem, da dejansko ugotovi njegovo odgovornost za nastalo škodo iz ustrezne zakonodaje; odškodnina, izplačana s strani zavarovalnice, pa je seveda lahko drugačna, ker se pri obračunu upoštevajo še omejitve iz zavarovalne pogodbe;
- ko ima sklenjeno zavarovanje tovora (kritje vseh rizikov, brez soudeležbe).

CESTNI PREVOZNIK	ŽELEZNIŠKI PREVOZNIK	POMORSKI PREVOZNIK	ZRAČNI PREVOZNIK	ZAVAROVANJE TOVORA
8,33 SDR x 180 kg = 1.499,40 SDR (1.639,05 EUR)	17,00 SDR x 180 kg = 3.060,00 SDR (3.345,00 EUR)	2,00 SDR x 180 kg = 360,00 SDR (393,53 EUR)	17,00 SDR x 180 kg = 3.060,00 SDR (3.345,00 EUR)	92.000 EUR
Konvencija CMR	Konvencija CIM	Haaška pravila	Varšavska ali Montrealska konvencija	

Opombe:

- SDR - Special Drawing Rights - obračunska enota, ki jo določa Mednarodni denarni sklad